

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MILLIY QADRIYATLARGA ASOSLANGAN TARBIYA MODELLARINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI

Xasanova Marg'uba Safar qizi

Xalqaro Nordik Universiteti Psixologiya va Maktabgachaga

ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi

ORCID ID: 0009-0007-3407-1439

Pirmuhammedova Risolat

Xalqaro Nordik Universiteti Maktabgacha ta'lim yo'nalish 3-bosqich talabasi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 21.09.2025

Revised: 22.09.2025

Accepted: 23.09.2025

KALIT SO'ZLAR:

*maktabgacha ta'lim,
milliy qadriyatlar,
tarbiya modeli, axloqiy
tarbiya, innovatsion
texnologiyalar, oila va
ta'lim hamkorligi,
ma'naviy rivojlanish..*

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini ishlab chiqish va joriy etishning nazariy hamda amaliy asoslari yoritiladi. Bolalarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida milliy qadriyatlarning o'rni, xalq og'zaki ijodi, urf-odatlar va marosimlarning tarbiyaviy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyalarini milliy tarbiya an'analari bilan uyg'unlashtirish masalalari ham ko'rib chiqiladi. Maqolada pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish, oila va ta'lim muassasasi hamkorligini mustahkamlash, milliy tarbiyaning samarali modellarini amaliyotga tatbiq etish istiqbollari asoslab berilgan.

Bugungi globallashuv davrida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya masalasi har qachongidan ham dolzarb bo'lib bormoqda. Yosh avlodning milliy g'ururini, vatanparvarlik tuyg'usini, axloqiy-ma'naviy fazilatlarini shakllantirishda maktabgacha ta'lim tashkilotlari beqiyos o'rin tutadi. Chunki aynan shu davrda bolaning dunyoqarashi, xarakteri, odob-axloqi, ijtimoiy munosabatlarga bo'lgan qarashlari shakllana boshlaydi. Shu bois maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarga tayangan holda tarbiya modellarini

ishlab chiqish va ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga joriy etish muhim pedagogik vazifa sanaladi.

Milliy tarbiya modellarini yaratish, bir tomondan, xalqimizning asrlar davomida shakllangan urf-odatlar, marosimlari va qadriyatlarini bolalarga singdirish imkonini bersa, boshqa tomondan, zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyalari yordamida ularni yanada samarali amalga oshirish imkoniyatini yaratadi. Bu esa maktabgacha ta'lim tizimida milliy tarbiya jarayonini zamon talablari bilan uyg'unlashtirishga, bolalarda mustahkam ma'naviy-axloqiy poydevor barpo etishga xizmat qiladi.

Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonini maktabgacha ta'lim tizimiga joriy etish, birinchi navbatda, bolalarning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashga qaratilgan muhim pedagogik vazifadir. Zero, yosh avlodning ongida milliy g'urur, vatanparvarlik, mehr-oqibat, odoblilik kabi fazilatlarining shakllanishi jamiyat taraqqiyotining poydevorini mustahkamlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida amalga oshirilayotgan tarbiyaviy faoliyatni milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish orqali bolalar qalbida ajdodlardan meros bo'lib kelayotgan urf-odat va an'analarimizga sadoqat, o'zligini anglash, milliy o'ziga xoslikni qadrlash kabi tuyg'ular tarbiyalanadi.

Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini yaratishda avvalo ta'lim jarayonida foydalaniladigan usullar, metodlar va tarbiyaviy yondashuvlar qayta ko'rib chiqilishi lozim. Chunki an'anaviy usullarni zamonaviy innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish orqali tarbiya samaradorligi yanada ortadi. Masalan, xalq ertaklari, maqollar, topishmoqlar, dostonlar, milliy qo'shiqlar va o'yinlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish bolalarda qiziqishni oshiradi, bilim olish jarayonini qiziqarli va mazmunli qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon bolalarning axloqiy tasavvurlarini boyitadi, ularni ijobiy fazilatlarga yo'naltiradi.

Milliy qadriyatlarga tayangan holda ishlab chiqilgan tarbiya modellarining asosiy jihatlaridan biri – bolaning shaxsiy ehtiyojlari va qiziqishlarini inobatga olishdir. Chunki bolalarda mustaqil fikrlash, erkin ifoda qilish, ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy tarbiyaning muhim shartlaridan biridir. Shu nuqtai nazardan, milliy qadriyatlarni bolalar dunyoqarashiga singdirishda interfaol metodlardan – rolli o'yinlar, sahnalashtirilgan ertaklar, guruhli mashg'ulotlar, musiqiy mashqlar va milliy raqs elementlaridan keng foydalanish muhimdir.

Bundan tashqari, milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini ishlab chiqishda oilaning roli ham beqiyosdir. Oila – bola uchun birinchi tarbiya maskani bo'lib, unda singdirilgan qadriyatlar maktabgacha ta'lim muassasasida yanada mustahkamlanadi. Shu bois pedagoglar ota-onalar bilan doimiy hamkorlikda ishlashi, ularni milliy qadriyatlar

asosidagi tarbiya jarayoniga jalb qilishi zarur. Bu hamkorlik turli seminarlar, ota-onalar uchun treninglar, milliy bayramlar va tadbirlarni birgalikda tashkil etish orqali amalga oshiriladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini joriy etish istiqbollari, eng avvalo, ta'lim mazmunining boyitilishi bilan bog'liqdir. Bugungi kunda ishlab chiqilayotgan o'quv dasturlari, metodik qo'llanmalar, didaktik materiallarda milliy qadriyatlarga kengroq o'rin berish talab etiladi. Masalan, mashg'ulotlarda milliy bayramlar tarixi, qadimiy urf-odatlarining mazmuni, buyuk ajdodlarimizning hayoti va merosi haqida ma'lumot berish orqali bolalarning bilim doirasi kengaytiriladi. Bu esa ularni kelajakda ma'naviy yetuk, milliy qadriyatlarni qadrlaydigan shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tarbiya modellarini ishlab chiqishda pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Pedagog milliy qadriyatlarga asoslangan ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishi uchun nafaqat metodik bilimlarga, balki milliy madaniyat, san'at, adabiyot, xalq og'zaki ijodi bo'yicha ham chuqur bilimga ega bo'lishi lozim. Shu maqsadda pedagoglar uchun maxsus kurslar, seminarlar, malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish zarur.

Milliy qadriyatlarni maktabgacha ta'lim jarayoniga joriy etishning yana bir istiqbolli yo'nalishi – innovatsion texnologiyalar bilan integratsiya qilishdir. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanib yaratiladigan interaktiv darsliklar, audio-video materiallar, milliy ertak va qo'shiqlarni multimediyaviy ko'rinishda taqdim etish bolalarda qiziqish uyg'otadi, tarbiyaviy jarayonning samaradorligini oshiradi. Bu yondashuv milliy qadriyatlarni bolalarga zamonaviy talablarga mos tarzda yetkazish imkonini beradi.

Milliy qadriyatlar asosidagi tarbiya modellarini amaliyotga tatbiq etishda hududiy va mintaqaviy xususiyatlarni hisobga olish ham muhimdir. Chunki o'zbek xalqining qadriyatlari hududlarga qarab turlicha shakllangan bo'lib, ularning o'ziga xos jihatlari bolalarga yetkazish milliy o'zlikni anglashni yanada mustahkamlaydi. Masalan, Farg'ona vodiysiga xos xalq o'yinlari yoki Xorazm an'anaviy raqslari bolalarga nafaqat estetik zavq beradi, balki ularni milliy madaniyatning boyligi bilan tanishtiradi. Shuningdek, tarbiya modellarini yaratishda xalqaro tajribalarni ham inobatga olish lozim. Rivojlangan mamlakatlarda milliy madaniyat va qadriyatlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish borasida samarali yondashuvlar mavjud. Ulardan ijodiy foydalanish orqali biz ham o'zimizga xos, ammo zamonaviy talablar asosidagi tarbiya modellarini ishlab chiqishimiz mumkin.

Kelajak istiqbollari nuqtai nazaridan qaralganda, milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini maktabgacha ta'lim tizimiga keng tatbiq etish, bir tomondan, bolalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini yangi bosqichga ko'taradi, ikkinchi tomondan, jamiyatda milliy birlik va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bois bu yo'nalishdagi izlanishlar va amaliy faoliyatni izchil davom ettirish, ta'lim siyosati darajasida qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini joriy etish istiqbollari keng va sarmahsuldir. Bu jarayon ta'lim mazmunini boyitishni, pedagoglarning kompetentligini oshirishni, oila va ta'lim muassasasi hamkorligini kuchaytirishni, innovatsion texnologiyalarni milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirishni talab etadi. Ana shunday yondashuv orqali biz milliy qadriyatlarni asrab-avaylaydigan, yuksak ma'naviyatli, barkamol avlodni voyaga yetkazishga erishamiz.

Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini maktabgacha ta'lim tizimiga joriy etish bolalar ongida ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishning eng samarali yo'llaridan biridir. Ushbu jarayon ta'lim mazmunini milliy an'ana va qadriyatlar bilan boyitishni, innovatsion texnologiyalarni ular bilan uyg'unlashtirishni, pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirishni hamda oila va ta'lim muassasasi hamkorligini kuchaytirishni talab etadi. Milliy qadriyatlarga tayangan holda ishlab chiqiladigan tarbiya modellarining istiqbollari nafaqat bolalarning ma'naviy kamolotini ta'minlaydi, balki jamiyatda milliy birlik, vatanparvarlik, ma'naviy barqarorlik va ijtimoiy uyg'unlikni ham mustahkamlaydi. Shu bois maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya modellarini keng joriy etish, davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlash va amaliyotga tatbiq etish zamon talabi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Khasanova, M. (2024). USING MODERN INNOVATIVE INFORMATION TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATION. Nordic_Press, 3(0003).
2. Xasanova, M. U. (2024). Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining kasbiy kompetentligini oshirish. Modern Science and Research, 3(1), 1-2.
3. Khasanova, M. (2024). Integration of modern educational technologies into the educational process for instilling national values in preschool educational institution children. Nordic_Press, 3(0003).

4. Khasanova, M. (2024). THE ROLE OF ETHNOMUSICOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION: CHALLENGES AND SOLUTIONS IN MUSICOLOGY. Nordic_Press, 5(0005).

5. Khasanova, M. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM BOLANING IJTIMOY VA O'QUV FAOLIYATIDA MUVAFFAQIYATGA ERISHISHDA MUHIM DAVR. Nordic_Press, 3(0003).

6. Khasanova, M. (2024). KITABI SEVIN ÇOCUKLAR!. Nordic_Press, 3(0003).

7. Khasanova, M. (2025). DEVELOPING MANAGEMENT COMPETENCIES IN PRESCHOOL EDUCATION WITHIN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM. Nordic_Press, 6(0006).

8. Qizi, X. M. S. (2024). O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MAKTABGACHA YOSHDAN EKOMADANIYATNI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI. Science and innovation, 3(Special Issue 28), 1084-1087.

9. Khasanova, M. (2025, iyun 11). The Formation of Ethnocultural Competence in Preschool Children Through National Values and Oral Folk Art. ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMI TARAQQIYOTIDA INTEGRATIV YONDASHUV: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA ISTIQBOLLARI (ZITTIYMYI-2025), Tashkent.